

UDK: 341.7:323.28
Biblid 0543-3657, 65 (2014)
God. LXV, br. 1155-1156, str. 163-177.
Izvorni naučni članak
Primljen: 2. jul 2014. godine

Mr Srđan MARKOVIĆ¹

Korelacija između ilegalnih migranata i terorista

SAŽETAK

Ilegalne migracije i terorističke akcije sa elementima inostranosti su ogromni globalni problemi savremenog sveta. Radi se o masovnim pojavama, koje na različite načine dotiču gotovo sve zemlje sveta i sa kojima se međunarodna zajednica teško i kontinuirano bori. Te dve pojave su na poseban način postale karakteristike savremene civilizacije. U naučnoj teoriji, u međunarodnom pravu i u praksi međunarodne zajednice ove dve pojave posmatraju se i tretiraju odvojeno, mada brojna saznanja ukazuju na česte i čvrste veze među njima, na njihovu međusobnu uslovljenost i povezanost.

Osnovni cilj ovog istraživanja je da ukaže blisku vezu između ilegalnih migracija i terorističkih akcija širom sveta, a takođe da ukaže na greške koje su do sada činjene u načinu na koji međunarodni zakon tretira ilegalne migrante i na njihovu stvarnu ulogu u provociranju bezbednosnih problema i pojava (fenomena), naročito na njihovu ulogu u terorističkim akcijama, koja nije tretirana na odgovarajući način. Zemlje u kojima su takvi problemi pravljeni obično su se zadovoljavale odlukom da osobe koje krše međunarodno javno pravo budu deportovane u svoje zemlje ili u zemlje i teritorije iz kojih dolaze.

Karakteristično je da se smatra da su ilegalne migracije isključivo stvar međunarodnog javnog prava, prevashodno sa stanovišta zaštite ljudskih prava i sloboda. S druge strane teroristi i sve ono što je u vezi sa terorizmom kao globalnim bezbednosnim problemom međunarodna zajednica tretira prevashodno sa tačke gledišta krivičnog prava. Na taj način izgubljeno je vrlo dragoceno saznanje o tome kako ilegalni migranti deluju u terorističkim akcijama, a što bi bilo veoma važno u prevenciji ovih pojava. Iz tog razloga neophodno je temeljno ispitati svaki segment, uzrok i posledicu njihovog učešća u terorističkim akcijama.

Ključne reči: ilegalne migracije, terorizam, terorističke akcije, bezbednosne pojave i ljudska prava.

¹ Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, e-mail: srdjan.markovic@minrzs.gov.rs. Doktorant na Fakultetu bezbednosti u Beogradu.

Uvodna razmatranja

Poslednju deceniju prošlog XX veka i početak novog XXI veka obeležila su mnoga nova bezbednosna kretanja u svetu. U uslovima globalizovane ekonomije, makroekonomske posledice značajnih poremećaja u funkcionisanju finansijskog tržišta u svetu odražavaju se i na masovna kretanja ljudi i time, na stanje globalne bezbednosti. Ilegalne migracije i terorističke akcije sa elementima inostranosti su ogromni globalni problemi savremenog sveta. Reč je o masovnim pojavama, koje na različite načine, dotiču gotovo sve zemlje sveta i sa kojima se međunarodna zajednica teško, ali uporno i kontinuirano bori. U naučnoj teoriji, međunarodnom pravu i praksi međunarodne zajednice ilegalne migracije i međunarodni terorizam posmatraju se i tretiraju izdvojeno. Međutim, brojna saznanja ukazuju na česte i čvrste veze među njima, na njihovu međusobnu uslovljenost i povezanost.

Sa stanovišta međunarodnog prava, za sve ilegalne migrante, bez obzira kako su dospeli u taj status, može se reći da su bez međunarodne pravne zaštite. Zato žive u stalnom strahu da ne budu otkriveni i deportovani. Sa druge strane, zbog nemogućnosti da regulišu svoj pravni status u imigracionoj državi oni prema toj državi imaju visok stepen animoziteta, neretko čak i mržnje. Na sve to, mogu se dodati i verske, rasne, kulturološke, jezičke i druge razlike između ilegalnih migranata i lokalnog stanovništva. Prema tome, za ilegalnog migranta može se reći da je osoba koja živi sa *konstantnim* strahom da ne bude otkriven i sa visokim stepenom *animoziteta* prema imigracionoj državi i njenom stanovništvu. *A to su dva veoma značajna psihološka parametra za pridobijanje ovih ljudi za terorističke akcije.*

U istraživanju problema mora da se ukaže na uzročno-posledične veze ovih globalnih pojava i potrebu odgovornijeg pristupa u njihovom tretmanu i otklanjanju (sprečavanju i suzbijanju), kako od strane svake države posebno tako i od međunarodne zajednice.

1. Migracije i ilegalne migracije

Migracije, kao društveni procesi nisu neke nove pojave. One postoje onoliko dugo koliko postoji i ljudsko društvo. U različitim periodima ljudske civilizacije one su dobijale masovne razmere, ali nikada nisu izazvale tako brojne i složene bezbednosne probleme kao što je to slučaj danas, jer, reč je prvenstveno o ilegalnim migracijama. Ekonomski razlozi su najčešće uzrok masovnih pokretanja ljudi u neizvesnu ali ipak obećavajuću budućnost. Postoje, međutim, i drugi uzroci kao što su unutar državni oružani sukobi, totalitarno-terorski politički režimi, međudržavni ratovi, prirodne katastrofe i slično. Budući da se radi o ljudima bez regulisanog međunarodno-pravnog položaja, na ivici egzistencija, zabrinuti za svoju i budućnost svojih porodica, sve to, pouzdano ukazuje na masovnost, složenost i tešku rešivost ovog problema u dogledno vreme.

Dakle, ilegalne migracije su one migracije koje se odvijaju uz kršenje međunarodnog prava, mimo saglasnosti države imigracije i države tranzita, a često i uz kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda, uz krivična dela prisila i tortura, trgovinu ljudskim bićima i stvaranja ilegalnog tržišta rada.

Respektabilan broj ilegalnih migranata podložan je raznim protivzakonitim delatnostima, težišno kriminalnim, ali i terorističkim. Reč je o ogromnim ljudskim resursima koje umešno zloupotrebljavaju nosioci međunarodnog terorizma i postižu rezultate koji ukazuju na to da ilegalne migracije predstavljaju značajan faktor međunarodnog terorizma.

Ilegalni migranti nastaju na različite načine: ilegalnim ulaskom u određenu zemlju, legalnim ulaskom sa falsifikovanim dokumentima i legalnim ulaskom sa ograničenom vizom, ali koji kasnije krše uslove zbog kojih su dobili vizu. *Za teroriste su najinteresantni ovi treći, jer su to uglavnom školovane osobe, specijalizovane za određene zadatke i koji dobro poznaju situaciju na terenu (piloti koji su rušili kule „Bliznakinje“ u Njujorku 11. septembra 2001, kao i zgradu Pentagona u Vašingtonu).²*

1.1. Problemi koje prouzrokuju ilegalne migracije

Milionske mase ilegalnih migranata produkuju brojne i unutrašnje probleme – pre svega u migracionim zonama. Ilegalni migranti krše norme međunarodnog javnog prava: ilegalni prelasci granica, falsifikovanje pasoša, protivpravne promene identiteta, provociraju nacionalne, rasne i verske sukobe, stvaraju ksenofobiju kod lokalnog stanovništva i slično. Iz strukture ilegalnih migranata, onih koji su krijumčareni, regrutuju se različite kriminalne strukture: dileri droge, pljačkaši, podvodači, pa sve do pomagača i direktnih učesnika u terorističkim akcijama.

„SAD i EU su uvereni, naročito posle terorističkog napada u Njujorku 11. septembra 2001, da su ilegalne migracije čvrsto povezane i da ih koristi međunarodni terorizam. Teroristi pomažu pojedincima da se spoje sa svojim porodicama koje se nalaze u zemljama imigracije, finansiraju njihov put,

² Muhamed Ata, Marvan Al-Šihi i Ziad Jarah, trojica od četvorice terorističkih pilota koji su bili neposredni i direktni izvršioci rušenja Svetskog trgovinskog centra u Njujorku 11.09.2001. godine (tom prilikom je poginulo oko 2.800 ljudi) kao i Pentagona, pohađali su 6 meseci američku školu letenja na Floridi. Posle toga su nastavili da žive u SAD-u kao ilegalci. „9/11 and Terrorist Travel“, *Staff Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*, Internet: http://www.9-11commission.gov/staff_statements/911_TerrTrav_Monograph.pdf, 21.08.2004.

„Kada je u pitanju uticaj ilegalne imigracije terorizam mora da bude na vrhu liste zbog potencijala da direktno ugrozi najveći broj Amerikanaca. Važno je zabeležiti da su 3 od 4 teroristička pilota u napadu 11.09.2001. bili u zemlji ilegalno. Sledeći veliki incident mogao bi biti daleko veći i ubiti veći broj Amerikanaca.“ *“The Dark Side Of Illegal Immigration”*, Homeland Security report, Internet: http://www.usillegalalines.com/the_dark_side_of_illegal_immigration.html, 01.05.2006.

obezbeđuju im lažna dokumenta³ i organizuju transfer do imigracione zemlje. Takav pojedinac kasnije ima obaveze prema organizaciji koja mu je pomogla. Drugi slede naredbe religioznih vođa, koji žele da putem terorizma promovišu svoje političke i religiozne ciljeve.⁴ Tako se stvara logistička mreža za prihvatanje izvršilaca terorističkih akata, za pomoć u akcijama, za njihovo prihvatanje, pomoć u bekstvu i sl. Mreža pomagača miruje do trenutka kada vrh terorističke organizacije odluči da konkretnu akciju realizuje u konkretnoj državi.⁵ Tako su ilegalni migranti postali bezbednosni problem,

³ Marokanac Abdelmadžid Bušar, član Al Kaide, uhapšen je u Beogradu 23. juna 2005. godine prilikom redovne provere putnika u vozu na relaciji Beograd-Subotica. Prilikom hapšenja terorista je kod sebe imao lažni irački pasoš na ime Midhad Salah. Prema obaveštajnim podacima kojima je raspolagala BIA, Bušar je sa lažnim iračkim pasošem pokušao da se prebaci u južnu srpsku pokrajinu. Postoje informacije da je Bušar u Prištini planirao da se sastane za izaslanicima Osame Bin Ladena, gde je trebalo da se dogovore o novim akcijama na teritoriji Evrope. Bušar je nakon hapšenja bio smešten u prihvatni centar za ilegalne imigrante u Padinskoj skeli, a policiji je postao sumnjiv pošto je "drsko odbijao" da odgovara na pitanja inspektora. Tek je posle provere otisaka prstiju i upoređivanja sa poternicama Interpola policija shvatila da u rukama ima opasnog teroristu Al Kaide. Bušar je, inače, optužen da je učestvovao u napadu na voz u Madridu 11. marta 2004. godine, kada je poginula 191 osoba, a ranjeno 1.920 ljudi. Preostala sedmorica marokanskih terorista izvršila su samoubistvo prilikom pokušaja hapšenja u Španiji. Bušar je pobjegao u poslednji čas. "Opasnost", Kurir, 19.08.2005.

Vlasti u Srbiji izručile su Španiji Abdelmadžida Bušara 26.09.2005. Bušar je u pratnji španske policije vojnim avionom prebačen u Španiju. "Abdelmadžid Bušar izručen Španiji", Glas javnosti, 26.05.2005.

⁴ Egipćanin pod pseudonimom Abu Hamza el Masri, pravo ime je Mustafa Kamal Mustafa, bio je radikalni islamista koji je zbog terorizma i širenja mržnje bio osuđen i zatvoren u Ujedinjenom Kraljevstvu. Tokom raspada SFRJ i građanskog rata u BiH, Abu Hamza je vršio obuku mudžahedinske jedinice u Jablanici kod Tešnja i pripremao ih je za buduće terorističke akcije, a učestvovao je u zločinu nad zarobljenim Srbima na Crnom Vrh kod Tešnja, kada su im odsečene glave. Na suđenju u Londonu 2006. otvoreno je zagovarao ubijanje svih onih koji nisu muslimani, a između ostalog širio je mržnju prema Srbima i Jevrejima. "Hamza, backed non-Muslim killing", Internet: <https://www.stormfront.org/forum/t262275/13.01.2006>; "Hamza attacked sugar daddy West", Internet: <http://www.freerepublic.com/focus/f-news/1558981/posts>, 16.01.2006.

Abu Hamza, nekadašnji duhovnik džamije kod Finsberija parka u Londonu, izručen je SAD-u 2012. nakon što je odslužio šest godina u britanskom zatvoru zbog zagovaranja rasne mržnje i podsticanja na ubistvo. Prema novim podacima, on je od 1997. do 2000. blisko sarađivao sa MI5 i britanskim specijalnim odsekom. Zauzvrat, štiti ga je policija i mogao je da propoveda šta god želi dokle god nije bilo krvi na ulicama. Inače, u vreme kada je Abu Hamza žario i palio mase muslimana na ulicama britanske prestonice Londona, došlo je do ogromnog porasta broja ekstremista koji su se krili u toj zemlji, a taj grad bio je poznat kao Londonistan. "Ozloglašeni terorista radio za Britance", Kurir, 09.05.2014.

⁵ Jedan od glavnih planera terorističkog napada protiv SAD-a 11. septembra 2001. bio je Halid al-Midhar pošto je bio u zemlji (SAD) kratko vreme pre izvršenog napada. Halid al-Midhar je došao iz Jemena u SAD koristeći lažna dokumenta i nije privlačio na sebe specijalnu pažnju do 11. septembra 2001. Bio je u timu Al Kaide koji je oteo let 77 koji se srušio na zgradu Pentagona. Internet: *Khalid al-Midhar* (Sannan al-Makki), Global Jihad, Internet: http://www.globaljihad.net/_/view_page.asp?id=127, 22.03.2007.

pre svega za zemlje imigracije, ali i za čitavu međunarodnu zajednicu. Postali su široka baza za regrutovanje terorista i za pružanje pomoći prilikom izvođenja terorističkih akcija.”⁶ Ilegalni migranti su van kontrole država u kojima borave i rade, van kontrole tranzitnih država i zato predstavljaju složen bezbednosni problem.

2. Bitna obeležja terorističkih pretnji savremenom svetu

Terorizam, specifično naselje u političke svrhe, u prošlosti i danas predstavlja izražen oblik ugrožavanja pojedinačne, nacionalne i međunarodne bezbednosti. Nosioци terorizma, rukovođeni radikalnim i najčešće iracionalnim ciljevima o svrgavanju režima u pojedinim zemljama ili regionima ili razbijanja teritorijalnog integriteta pojedinih zemalja, preduzimaju kompleksne protivzakonite mere i delatnosti protiv pojedinih ili svih vitalnih vrednosti primarnih žrtava (država). Iako su pojedine države posredno ili neposredno najopasniji nosioci terorizma u savremenom svetu, nesuvereni (nedržavni), posebno, transnacionalne terorističke organizacije pokazuju najveću upornost i žilavost u sprovođenju ovog specifičnog nasilja. Brojni spektakularni napadi izvedeni širom sveta na početku XXI veka i sistematske pretnje o ponavljanju takvih sličnih napada potvrđuje fanatizovanost i priličnu sposobnost takvih terorističkih organizacija za ozbiljno ugrožavanje međunarodne bezbednosti.

Reč je dakle o međunarodnom terorizmu čiji su ključni nosioci transnacionalne terorističke organizacije, a njihov reprezent je islamistička teroristička „Al Kaida“ (Al Qaeda), koja samostalno i u sprezi sa lokalnim terorističkim organizacijama, napada neposredne žrtve koje imaju međunarodni status ili pak njihovi teroristički akti (pripreme, izvođenja i posledice) ispoljavaju se na teritoriji najmanje dve države.

„Međunarodni terorizam je vremenom promenio svoj način borbe i karakteristike, sa širim spektrom meta napada uz prikrivenu masovnost i iznenađenje „nastupa“. Dakle, u novije vreme mogu se uočiti karakteristike savremenog terorizma koje u proteklom periodu nisu postojale i to: grupe koje su nekada delovale samo u jednoj zemlji sada deluju i u inostranstvu, njihove finansijske i logističke mreže prelaze granice, manje zavise od sponzorstva države pa ih je teže umiriti ekonomskim sankcijama. Koriste široko dostupne tehnologije za brzu i bezbednu komunikaciju. Terorizam je promenio taktiku i nov je po veličini, destruktivnosti i profesionalno kordiniranom planiranju akcija. Ciljevi su im smrtonosni, a terorizam novog doba je nesumljivo globalan.”⁷

⁶ Srđan Marković „Međunarodno-pravni položaj ilegalnih migranata“, magistarski rad, Pravni fakultet, Beograd, 2009, str. 27-28.

⁷ Andrija Savić, „Od tradicionalnog ka postmodernom terorizmu“, *Bezbednost*, br. 5/2004, str. 664.

Veruje se da će međunarodnom terorizmu i u ovom periodu biti svojstveno ovo obeležje, što znači da postoji problem koji treba studioznije istražiti.

2.1. Definicije i teoretski stavovi

„Terorizam je višedimenzionalni društveni fenomen i u određivanju njegovog pojma potreban je multidisciplinarni pristup. Tako se terorizam može najuže posmatrati sa aspekta kriminologije, kriminalistike, krivičnog prava, sociologije, što bi omogućilo njegovo adekvatno sagledavanje i moguće prevazilaženje“,⁸ ali i sa aspekta međunarodnog javnog prava.

„Definicije terorizma predstavljaju problem oko kojeg još uvek nije moguće pronaći koncenzus. Problem se javlja u situacijama kada pojedinac, kojeg jedan deo društva naziva teroristom, postaje idol ili simbol borca za slobodu u drugom delu tog društva, što ostavlja problem otvorenim. Iz tog razloga potrebno je definisati postupke koji su neprihvatljivi i protivzakoniti u kontekstu krivičnog zakonodavstva određene zemlje, pa i međunarodne zajednice u celini. To praktično znači da je potrebno razviti društvenu svest celog društva o tome da je terorizam zapravo zločin, bez obzira kojoj društvenoj grupi, njegovi počinioci, pripadaju. Pojam terorizma treba da dobije univerzalno ponuđenu i prihvaćenu definiciju, kao i međunarodni koncenzus kako bi sve nacije mogle razraditi kofezivnu antiterorističku politiku koja podržava bilateralne i multilateralne ciljeve.“⁹

„Značajan broj autora smatra da za pravilno shvatanje terorizma treba usmeriti pažnju na njegove osnovne elemente (politički motivisane namere, organizovanost, posledice terorističkih akata, sredstva, bezobzirna i izuzetna surovost, raznovrsnost ciljeva, meta i metoda, ekonomičnost izvođenja i komunikativnost) čime se izbegava jednostranost i površnost u izbegavanju njegove suštine.“¹⁰

Profesor Univerziteta u Horhtaunu, Viljem O' Brajen (Villiam O Brajan) smatra da je terorizam retko kad jasno definisan. Terorizam može biti i dopunska strategija u okviru rata, ali je jedinstven po upotrebi oružane sile i ciljeva. „*Cilj mu je da se stvori atmosfera straha i zaplašenosti i da se izazove gubitak poverenja u postojeće sisteme bezbednosti, da se time oni oslabe i lakše dovedu do raspada*“.¹¹

Profesor Međunarodnih odnosa na Univerzitetu Sent Endrijus u Škotskoj Brus Hofman smatra da je terorizam „*nasilni akt koji se preduzima naročito da bi privukao pažnju, a onda da bi putem stvorenog publiciteta preneo poruku*“.¹² Brus

⁸ Uporedi: Duško Vejnović, Mile Šikman, Slobodan Radul: *Društveni aspekti terorizma*, Udruženje defendologa Republike Srpske, Banja Luka, 2006, str. 18.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Brus Hofman, *Unutrašnji terorizam*, Narodna knjiga i ALFA, Beograd, 2000, str. 118.

Hofman (Bruce Hoffman) ukazuje i na karakteristike terorizma koje ga bitno razlikuju od drugih oblika nasilja. Hofman navodi da postoji jedna stvar sa kojom se svi slažu, a to je da je terorizam pejorativan termin. Po njemu, „to je reč sa izrazito negativnom konotacijom koja se obično upotrebljava za neprijatelje ili suparnike ili za one sa kojima se čovek ne slaže i koje bi, inače, želeo ignorisati”.¹³

Federalni istražni biro SAD-a (FBI) definiše terorizam kao: „*Nezakonitu upotrebu sile ili nasilja protiv imovine i lica sa zastrašivanjem i primoravanjem vlade, civilne populacije ili nekog njihovog segmenta sa ciljem ostvarivanja političkih ili društvenih ciljeva.*”¹⁴ Odsek za unutrašnje poslove SAD-a (State Department) definiše terorizam na malo drugačiji način: „*Terorizam je unapred smišljeno, politički motivisano nasilje počinjeno protiv civilnih ciljeva od strane sub-nacionalnih grupa ili tajnih agenata, obično sa pokušajem da utiču na širu javnost. Međunarodni terorizam je terorizam koji uključuje građane ili teritorije više od jedne države.*”. Američko ministarstvo odbrane koristi sledeće definicije terorizma: „*Nezakonita upotreba nasilja ili zastrašivanja nasiljem u cilju ulivanja straha, pokušaj da se prinude ili zastraše vlade ili društva u težnji ka ostvarivanju opštih, političkih, verskih ili ideoloških ciljeva.*”¹⁵

Jednu celovitu definiciju terorizma dao je prof. dr Dragan Simeunović. Po njemu, „*savremeni terorizam, kao višedimenzionalni politički fenomen može se odrediti kao složeni oblik organizovanog, individualnog i ređe institucionalizovanog političkog nasilja, obeležen zastrašujućim brutalno - fizičkim i psihološkim metodama političke borbe kojima se obično u vreme političkih i ekonomskih kriza, a ređe u uslovima ekonomske i političke stabilnosti jednog društva, sistematski pokušavaju ostvariti "veliki ciljevi" na način potpuno neprimeren datim uslovima.*”¹⁶

Prof. dr Milan Mijakovski pod terorizmom podrazumeva primenu smišljenog, organizovanog i sistematskog nasilja nesuverenog (nedržavnog, nevladinog) subjekta (grupa, bandi, organizacija, političkih stranaka i sl.) ili suverenog (državnog) subjekta, odnosno države, odlučnog da i najgrubljom fizičkom silom nad unapred odabranom (personalnom) ili nasumičnom žrtvom, radi njenog ubistva, sakaćenja, kidnapovanja ili psihičkog zlostavljanja, prioritarno izazove komplekse straha ili nesigurnosti, zebnje ili apatije u sredini iz koje je neposredna žrtva napada, da bi se postigao projektovani politički cilj.¹⁷

„Činjenicu da terorizam predstavlja bezbednosnu pretnju savremenom svetu, moguće je naći u poslehladnoratovskom uređenju sveta na principima globalizacije i uspostavljanja „novog svetskog poretka” čiji je lider SAD, ne

¹³ Ibid., str. 26.

¹⁴ Džonatan R. Vajt *Terorizam*, Alexandria Press, Beograd, 2004, str. 10.

¹⁵ Ibid., str.15.

¹⁶ Dragan Simeunović, *Terorizam-opšti deo*, Pravni fakultet, Beograd, 2009, str. 80.

¹⁷ Milan Mijakovski, *Terorizam I protiv teroristička borba*, Vojna Akademija, Beograd, 2003, str. 8.

doživljavaju sve države na isti način, niti su ovi procesi jednaki za sve države. Kao posledice navedenih procesa paralelno su se javile dve suprotne tendencije: nestajanje opasnosti od rata između vodećih država sveta (trećeg svetskog rata, nuklearnog rata), istovremeno mnogih unutrašnjih oružanih sukoba i manje međunarodnih ratova.“¹⁸

*„Pojmovno određivanje terorizma predstavlja obiman poduhvat koji treba da angažuje stručnu javnost, koja je često zapostavljena, i koja treba da koristi sva raspoloživa sredstva i izvore kako bi se na što bolji način rešio sam problem terorizma i kako bi se uklonio semantički haos koji je nastao kao posledica neznanja i nezainteresovanosti, jer činjenica da mnogi upotrebljavaju termin t e r o r i z a m, a da ne znaju tačno ni šta on označava. Osim ovoga, neophodno je i postojanje društvene svesti i želje da se problem terorizma reši, pošto je terorizam danas postao društveni fenomen koji bi trebao da se tiče društva u celini.“*¹⁹

Korpus definicija, koji se danas koristi, izuzetno je obiman i zbog toga je nemoguće obuhvatiti i analizirati baš svaku definiciju terorizma, ali je zato moguće napraviti određenu podelu postojećih definicija i tako odbaciti sve ono što nije relevantno za istraživanje.²⁰

2. Sličnosti između ilegalnih migranata i terorista

Postoje brojna nesistematizovana saznanja o višestrukoj isprepletenosti ilegalnih migranata i terorističkih organizacija koje preduzimaju akte nasilja koji imaju međunarodni karakter. Međutim, ne postoje relevantna saznanja o suštini dotične međuzavisnosti.

U obuhvatu problema istraživanja, posebnu pažnju treba zaokupiti sledeće činjenice:

- Ilegalne migracije i međunarodni terorizam su karakteristične pojave savremenog sveta i u velikoj meri predstavljaju produkt globalizacije, u kojoj se ekonomske i druge nejednakosti produbljuju, kako između država (društava) tako i u okviru svakog društva posebno, što na izvesan način uzrokuje raznovrsne ekstremizme. Oba fenomena ispoljavaju se na način koji često dovodi do masovnih pojava u okviru političkih previranja, revolucija, sukoba i evidentne svetske ekonomske krize;
- Ilegalne migracije, kao i terorizam, inkorporiraju u sebe brojne elemente nacionalnih, regionalnih i globalnih bezbednosnih pojava, a u mnogim slučajevima su uzrok mnogih bezbednosnih izazova, rizika i pretnji;

¹⁸ Smilja Avramov, *Trilateralna komisija*, Novi Sad, 1998, str. 104.

¹⁹ Ivan Dimitrijević, *Problematica naučno teorijskog definisanja terorizma*, časopis *Bezbednost*, br. 6/05, Beograd, 2005, str. 968.

²⁰ Ranko Keča, *TERORIZAM-globalna bezbednosna pretnja*, Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbednosna, sociološka i kriminološka istraživanja, Banja Luka, 2012, str. 18.

- Ilegalni migranti i teroristi, u najvećem broju slučajeva potiču iz siromašnih zemalja i regiona. To su osobe čije su egzistencije, ponekad i životi, ugroženi u domicilnim državama i zato kreću u rizične ilegalne migracije ili se priključuju organizacijama (političkim, verskim, nacionalističkim), koje kao oblik borbe za ostvarivanje svojih ciljeva zagovaraju i u praksi primenjuju terorizam;
- Obe kategorije, i ilegalni migranti i posebno teroristi, osećaju neprijateljstvo, čak mržnju i želju za osvetom, prema zemljama u koje dolaze (imigracionim državama).²¹ Zbog toga se teško integrišu u nova društva i ostaju u malim izolovanim sredinama svojih zemljaka ili istomišljenika osećajući se poniženo i odbačeno od strane lokalnog stanovništva. To kod njih još više povećava odbojnost prema novom društvu u koje su došli i njegovim institucijama;
- Obe kategorije globalizaciju shvataju kao napad na tradicionalne vrednosti njihovih društava, kao primenu sile jačega nad njima u otimanju njihovih prirodnih resursa, kao pokušaj nametanja pravila ponašanja u međunarodnoj zajednici u kojoj će postojati vlast moćnih i bogatih, a beda i ropski položaj siromašnih. Osobe koje gledaju na takav proces globalizacije, a pogotovu koje su već imale neka iskustva u stvaranju društvenih i univerzalnih razlika, nije teško pridobiti za najekstremnije akcije protiv bogatih država i njihovih institucija;²²

²¹ Militanti koji su preuzeli odgovornost za teroristički napad u Madridu 11. marta 2004. godine, tvrdili su da su to uradili u ime mreže Al Kaida kao odmazdu za prisustvo španskih vojnika u Iraku. „Abdelmadžid Bušar izručen Španiji“, Glas javnosti, 26.09.2005.

Teroristički napad 11. septembra predstavlja samo jednu, ali bitnu kariku u lancu uzroka koji su rezultirali agresijom SAD-a na Avganistan. Najjasniji pokazatelj da Bin Laden planira nove napade na SAD, kao i objašnjenje zašto će oni biti izvedeni, bila je vešto monitorana traka za regrutaciju u Al Kaidu. Na traci Bin Laden i njegovi saradnici drže govore o tome kako muslimane napadaju i ugnjetavaju vojnici SAD-a u Čečeniji, Kašmiru, Iraku, Izraelu, Libanu, Indoneziji i Egiptu. „Zašto je Al Kaida izvršila terorističke napade 11.septembra?“, Internet: <http://www.seminarski-diplomski.co.rs>

²² Još 1998. godine bila je izdata naredba (fatva) od strane vođa AL_Kaide koja navodi nekoliko motiva za borbu protiv SAD-a. Na specifičan način naredba je opisala i optužila da SAD:

- iskorišćava i omalovažava resurse Arapskog poluotoka;
- vodi politiku vođa u tim zemljama;
- podržava diktatorske režime i monarhije na Bliskom istoku, a sa tim tlači njeno stanovništvo;
- održava vojne baze i instalacije na Arapskom poluostrvu u nameri da preti obližnjim muslimanskim zemljama;
- ima namere da svojim prisustvom napravi podele među muslimanskim državama slabeci ih sa tim politički;
- podržava Izrael i želi da odvrati međunarodnu pažnju od (i taktički održi) okupacije Palestine i da je predominantno hrišćanska država i s tim heretična i islamofobna.

- Istorijske, verske, kulturološke i druge predrasude sa kojima ilegalni migranti dolaze u nove sredine i u njima se suočavaju sa ekstremističko-terorističkim organizacijama koje propagiraju stavove o tome da su imigracione države krive za sve njihove probleme, a u tome naglašenu ulogu imaju organizacije koje zloupotrebljavaju veru, što dovodi do toga da ilegalni migranti postaju važna baza za regrutovanje terorista.

4. Razlike između ilegalnih migranata i terorista

Između ilegalnih migranata i pripadnika međunarodnih terorističkih organizacija postoje, međitim, i neke suštinske *razlike* o kojima se mora voditi računa prilikom tumačenja ovih globalnih pojava, a posebno u praktičnoj borbi protiv njih.

Pre svega, različiti su im *motivi* napuštanja domicilnih teritorija i odlazak u imigracione, odnosno bogate i ekonomski prosperitetne države. Kod ilegalnih migranata dominantni su ekonomski razlozi: nezaposlenost, bezperspektivnost, egzistencijalna ugroženost njih i njihovih porodica, odnosno očekivanja da će se ti problemi rešiti. Kod terorista motivi su pre svega politički, verski, etnički i želje za osvetom, unošenje straha i panike kod protivnika koji je, inače, ekonomski, politički, ideološki i vojno nadmoćniji.

Druga bitna razlika između ilegalnih migranata i terorista odnosi se na *delovanje* tako što migranti makar u početnoj fazi migracionih procesa, sami donose odluku o svom polasku i svoje porodice, mogu samostalno da se dokopaju imigracione teritorije, sami odlučuju kada će da krenu, gde će da idu, kojim putevima, kada da se vrate itd. Sami snose troškove puta i krijumčarenja do odredišta. Teroristi, međutim, sve rade u okviru organizacije koja određuje vreme polaska, način dolaska u ciljnu državu, gde će se smestiti, šta će da rade i drugo. Organizacija snosi i sve troškove.

Treća bitna razlika odnosi se na *status*. Teroristu organizacija izvlači iz problema, štiti ga i pomaže njegovu porodicu, dok je ilegalni migrant prepušten samom sebi, snalaženju sve do trenutka dok ne padne pod okrilje međunarodnog organizovanog kriminala ili neke terorističke organizacije. Tada gubi slobodu odlučivanja i bez pogovora mora da izvršava naloge organizacije.

Četvrta bitna razlika odnosi se na *međunarodno-pravni položaj*. Terorizam je definisan isključivo kao krivično delo kako sa stanovišta unutrašnjeg prava tako i sa stanovišta međunarodnog javnog prava, dok pojedine kategorije ilegalnih migranata mogu da regulišu svoj međunarodno-pravni položaj. Na primer, kada se radi o žrtvama trgovine ljudskim bićima, odnosno međunarodno organizovanog kriminala, određivanje međunarodno-pravnog položaja i pravna zaštita ovih kategorija ilegalnih migranata mora početi od načela istaknutih u Povelji OUN i Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim

pravima, jer ta dokumenta predstavljaju sam vrh kongentnih normi. Oslanjajući se na ova dva međunarodna dokumenta nastali su i brojni višestrani međunarodni ugovori opšteg karaktera, koji takođe sadrže kongentne norme. Među takve dokumente ubrajaju se: Dopunska konvencija o ukidanju ropstva, trgovine robljem i institucija i prakse slične ropstvu, Konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Međunarodni pakt o političkim i građanskim pravima, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih nehumanih i ponižavajućih postupaka, Protokol protiv krijumčarenja migranata zemljom, vazduhom i morem, Konvencija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i dr. Dakle, svi ti izvori mogu se koristiti u zaštiti ljudskih prava²³ i osnovnih sloboda ilegalnih migranata, i u određivanju njihovog međunarodno-pravnog statusa.²⁴

To se odnosi i na *izbeglice*.²⁵ „Oni koji imaju neke argumente da dokažu da su izbeglice, jer se iz takvog statusa lako dobija azil, a iz statusa azilanta,²⁶ u skladu sa pravnim normama države prijema, moguće je i dobijanje državljanstva, odnosno potpuna integracija u imigraciono društvo. Da bi se to realizovalo ilegalni migrant mora da ispuni neke od uslova propisane Konvencijom o statusu izbeglica i Deklaracijom o teritorijalnom azilu. Pre svega mora da dolazi sa područja koje je zahvaćeno ratom i unutrašnjim sukobima (političkim, etničkim, verskim) i da mu je život u domicilnoj državi doveden u opasnost“.²⁷

Zaključak

Ilegalni migranti, učesnici u terorističkim akcijama remete međudržavne odnose. Međunarodno-javno pravo, međutim, još nema instrumente za preventivno delovanje ni protiv terorizma, niti protiv ilegalnih migracija. Nema ni obavezujućih okvira za saradnju među državama. Nema, dakle,

²³ Pod ljudskim pravima podrazumeva se “prava koje ljudsko biće ima samim tim što je ljudsko biće, dakle, nezavisno od volje države.” Smilja Avramov i Milenko Kreća *Međunarodno javno pravo*, Naučna knjiga, Beograd, 1990, str. 242.

²⁴ „Može se očekivati i kodifikacija *ius-cogens-a*, kao što se može očekivati i donošenje opštih međunarodnih akata koji će direktno regulisati prava i obaveze ilegalnih migranata, s obzirom da je problem globalnog karaktera i da se širi.”, Srđan Marković, “Međunarodno-pravni položaj ilegalnih migranata”, op. cit., str. 185.

²⁵ „Pod pojmom izbeglice podrazumeva se lice koje prebegne na stranu teritoriju usled progona na rasnoj, verskoj i nacionalnoj osnovi ili zbog političkih shvatanja i pripadnosti određenoj društvenoj grupi”, Smilja Avramov i Milenko Kreća *Međunarodno javno pravo*, op.cit., str. 254, pasus 3.

²⁶ „Azilanti su strani državljani koji su iz sopstvene države pobjegli zbog demokratskih pogleda, borbe za slobodu i prava ljudi ili za slobodu naučnog, kulturnog i umetničkog stvaralaštva. Azil se danas daje samo političkim izbeglicama i počiniocima političkih krivičnih dela.” Ibid., str. 256. i 257.

²⁷ Srđan Marković, “Međunarodno-pravni položaj ilegalnih migranata”, op. cit., str. 198.

nekih opštih i obavezujućih normi što je značajno sa stanovišta pravne nauke, teorije i prakse suzbijanja ovih bezbednosnih pojava.

Jedan tipično međunarodno javni problem, kao što su ilegalne migracije, kada se ne reguliše na odgovarajući način i kada se ne primenjuje u skladu sa prirodom problema, prerasta u nešto drugo – u logistiku ili čak na osnovu terorizma u međunarodni krivično-pravni problem.

Ilegalne migracije i međunarodni terorizam su, dakle, dinamični i nedovoljno saznati procesi koji dugo traju i sve su masovniji, a posledice koje prouzrokuju su sve teže po mnoge države, društva, regione i međunarodnu zajednicu. Uprkos tome, međunarodna zajednica ne pridaje neophodnu pažnju povezanom (sintetizovanom, višestruko isprepletenom) problemu. Ovi bezbednosni problemi sada se analitički i operativno posmatraju odvojeno. Čak i kada se ustanovi da su izvršioci terorističkih akata ilegalni migranti, oni se jednostavno proglase teroristima i ne ulazi se u objektivnu i naučnu analizu uzroka koji su ih doveli u pozicije terorista. Ovo je, međutim, neophodno da bi prevencija bila efikasna i pravovremena.

S obzirom na nedovoljnu naučnu istraženost predmeta istraživanja, neophodni su razni oblici međunarodne (međudržavne) saradnje na regionalnom i globalnom planu kako bi se došlo do realnijeg sagledavanja povezanosti ovih bezbednosnih pojava (ilegalne migracije-međunarodni terorizam). *To su institucionalna, naučna i medijska saradnja.*

Institucionalna saradnja – odnosila bi se na doprinos u povećanju opreznosti i budnosti nacionalnih i međunarodnih subjekata u smislu još studioznijeg praćenja povezanosti ilegalnih migracija i međunarodnog terorizma, radi uspešnije odbrane sopstvenih vitalnih vrednosti. Zato je neophodno organizaciono povezivanje unutar službi bezbednosti, između službi bezbednosti iste zemlje i između službi bezbednosti različitih zemalja, kao i to da se podstaknu dalja istraživanja ovih pojava i da se ukaže na otvorene probleme (ne postoje univerzalni akti UN).

Rezultati dobijeni ovim istraživanjem mogu pokrenuti donošenje novih normativnih akata, uključujući i uspostavljanje novih organizacionih bezbednosnih struktura čiji zadatak bi se sastojao u svestranom i sveobuhvatnom sagledavanju ilegalnih migracija kao faktora međunarodnog terorizma.

Naučna saradnja – sastojala bi se u doprinosu verifikovanja naučno nedovoljno poznatih i proučenih specifičnih činjenica o bezbednosnim problemima (izazovima i pretnjama) ilegalnih migracija i međunarodnog terorizma. Stoga bi ovo istraživanje predstavljalo osnovu koja bi omogućila dalja istraživanja u ovoj nedovoljno proučenoj oblasti i to ne samo bezbednosnih nauka, već i u ostalim segmentima društvenih nauka. Saznanja dobijena ovim istraživanjem, između ostalog, mogla bi se ugraditi u nastavne planove i programe školskih ustanova, posebno u visokoškolskim ustanovama iz oblasti društvenih nauka.

Zato bi u naučnom smislu trebalo organizovati i realizovati makroprojekat na nivou univerziteta o povezanosti ovih bezbednosnih pojava (ilegalnih migracija i međunarodnog terorizma).

Medijska saradnja - Mediji bi morali imati značajnu ulogu u edukaciji stanovništva, a time i u prevenciji, posebno elektronski mediji. Zato je neophodan u naučnom i medijskom smislu edukativan rad sa mladim ljudima u cilju da oni ne postanu žrtve migracionih procesa, odnosno unutrašnjeg i međunarodnog terorizma.

Problem povezanosti (višestrukoj isprepletenosti) ova dva bezbednosna problema zaslužuje stalne rubrike u štampi i na televiziji, koje bi pripremali eminentni stručnjaci iz oblasti bezbednosnih nauka, međunarodnog javnog prava, kriminologije, psihologije, sociologije.

Službe bezbednosti imaju probleme jer pod pritiskom medija, nevladinih organizacija, „boraca“ za zaštitu ljudskih prava, prinuđene su da posle neke uspešne akcije, objave brojne detalje koji otkrivaju taktiku, mrežu saradnika i informatora, delikatne detalje saradnje između policije u jednj zemlji i sa stranim policijama, korišćenje stranih državljana i stranih teritorija i sl. Nekada mediji i nevladine organizacije objavljuju neke detalje, koje pomažu teroristima u budućim akcijama. Tada padaju saradnici i pozicije službe, u „ime zaštite ljudskih prava“, a time se direktno ide na ruku najvećim kršiocima ljudskih prava i osnovnih sloboda-teroristima. Tako je služba bezbednosti, umesto da i dalje koristi stečene pozicije, prinuđena da uvek kreće od nulte pozicije.

Zato bi trebalo razraditi najbolje načine izveštavanja o ovim problemima, napraviti priručnike za novinare, a pri svakom informisanju voditi računa o nečemu što predstavlja „crvenu liniju“, odnosno profesionalnu tajnu značajnu za buduće bezbednosne mere.

Svi ovi vidovi međunarodne saradnje nesumljivo bi predstavljali valjanu osnovu razvoju naučne misli i savremene prakse u oblasti bezbednosti i međunarodne bezbednosti.

Bibliografija

- Avramov, S. i Kreća, M., *Međunarodno javno pravo*, Naučna knjiga, Beograd, 1990.
Avramov, S. *Trilateralna komisija*, LDIJ Veternik, Novi Sad, 1998.
Brus, H. (2000) *Unutrašnji terorizam*, Narodna knjiga - ALFA, Beograd, 2000.
Vajt, R. Dž., *Terorizam*, Alexandria Press, Beograd, 2004.
Vejnović, D., Šikman, M., Radul, Slobodan: *Društveni aspekti terorizma*, Udruženje defendologa Republike Srpske, Banja Luka, 2006.
Dimitrijević, I., *Problematika naučnoteorijskog definisanja terorizma*, Časopis Bezbednost, br.6/05, Beograd, 2005.

Keča, R., *TERORIZAM-globalna bezbednosna pretnja*, Evropski defendologija centar za naučna, politička, ekonomska, socijalna, bezbednosna, sociološka i kriminološka istraživanja, Banja Luka, 2012.

Marković, S., *Međunarodno-pravni položaj ilegalnih migranata*, Pravni fakultet, Beograd, 2009.

Mijalkovski, M., *Terorizam i protivteroristička borba*, Vojna Akademija, Beograd, 2003.

Savić, A., *Od tradicionalnog ka postmodernom terorizmu*, Bezbednost, br. 5/2004.

Simeunović, D., *Terorizam-opšti deo*, Pravni fakultet, Beograd, 2009.

Članci u dnevnim novinama

Opasnost, Kurir, 2005.

Abdelmadžid Bušar izručen Španiji, Glas javnosti, 2005.

Ozloglašeni terorista radio za Britance, Kurir, 09.05.2014.

Elektronski izvori

http://www.usillegalalines.com/the_dark_side_of_illegal_immigration.html, "The Dark Side Of Illegal Immigration", Homeland Security report, 01.05.2006.

http://www.9-11commission.gov/staff_statements/911_TerrTrav_Monograph.pdf, "9/11 and Terrorist Travel", Staff Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States", 21.08.2004.

<https://www.stormfront.org/t262275/>, „Hamza, backed non-Muslim killing“13.01.2006.

<http://www.freerepublic.com/focus/f-news/1558981/posts>, „Hamza attacked sugar daddy West“, 16.01.2006.

http://www.global.jihat.net/view_page.asp?id=127 "Khalid al-Midhar" (Sannan al-Makki), Global Jihad, 22.03.2007.

sr.wikipedia.org/sr/Napadi_11._septembra_2001, „Napadi 11.septembra 2001.“

<http://www.seminarski-diplomski.co.rs> „Zašto je Al Kaida izvršila terorističke napade 11. septembra?“

Mr Srđan MARKOVIĆ

A CORELATION BETWEEN ILLEGAL MIGRATIONS AND TERRORISTS

ABSTRACT

Illegal migrations and terrorist actions with foreign elements (elements which come from abroad) is an enormous global problem of the contemporary world. It is a mass phenomenon by which almost all countries are affected in various ways and against which the international community fights hard but continuously. These two phenomena have in a special way become characteristic of the contemporary civilisation. In the scientific theory, in international law

and in practice of the international community these two phenomena are considered and treated separately, although numerous researches point to the connection between them and their mutual connections.

The basic aim of the research is to point out to the close connection between illegal migrations and terrorist actions worldwide and also to point out to the mistakes made so far in the international law treatment of illegal migrants (the way how international law treats illegal migrants) and their true role in provoking security problems and phenomena, especially their role in terrorist actions, which is not treated in an appropriate way. Countries in which these problems were created have usually been satisfied with the decisions to deport those who violate international public law to their countries or to the countries and territories they come from.

It is characteristic that illegal migrations are exclusively by international public law, primarily from the point of view of protection of human rights and freedoms. On the other hand, terrorists and all that is connected with terrorism as a global security problem are treated by the international community exclusively by criminal law. In that way, very precious knowledge about how illegal migrants act in terrorist actions have been lost, but that could be very important in the prevention of the phenomenon. For that reason, it is necessary to examine thoroughly every segment, cause and effect of their participation in terrorist actions.

Key words: illegal migrations, terrorism, terrorist actions, security phenomenon and human rights.